

Антифрод-базаға түсті: бұл банк клиенті үшін нені білдіреді

Банк аударымы орындалмайды, карта жұмысын тоқтатты, ал банк операцияларға шектеу қойылғанын хабарлайды. Кейде клиент өз деректерінің Антифрод-орталықтың базаларымен байланысты екенін біліп, мұны қаржылық «қара тізімге» ендім деп қабылдайды.

Бірақ мұндай жағдай шын мәнінде нені білдіреді? Қайда жүгіну керек, шектеудің себебін қалай анықтауға болады және егер барлық операциялар заңды түрде жүргізілген болса, не істеу қажет?

Антифрод-орталық деген не

ҚР Ұлттық Банкінің антифрод-орталығы - бұл алаяқтық белгілері бар төлем транзакциялары туралы деректер алмасу жүйесі. Ол қаржы ұйымдары мен құқық қорғау органдарына **жедел ақпарат алмасуға** және күдікті операцияларға ден қоюға мүмкіндік береді.

Түсіну маңызды: **Антифрод-орталықтың өзі банк шоттары мен карталарын оқшауламайды және азаматтарды тиісті базаларға енгізу немесе шығару туралы шешім қабылдамайды.** Ақпарат қаржы ұйымдары мен құқық қорғау органдарының мәліметтері негізінде қалыптастырылады.

Сондықтан, егер банк шектеу Антифрод-орталығымен байланысты деп хабарласа, бірінші қадам - қызмет көрсететін банкке жүгіну.

Шотпен не болып жатыр

Антифрод-орталығының базасында мәліметтердің болуы адамның алаяқ немесе қылмыс жасағаны үшін кінәлі деп танылғанын білдірмейді. Өңгіме операция, шот немесе олармен байланысты транзакциялар тізбегі қосымша тексеруді талап еткен жағдай туралы болып отыр.

Қаржы ұйымдары алаяқтық белгілері бар транзакциялар анықталған кезде операцияларды тоқтата тұруы, сондай-ақ құқық қорғау органдарының ақпараты негізінде шектеулер қолдануы мүмкін.

Бұл ретте картаны немесе шотты әрбір бұғаттау Антифрод-орталығымен байланысты емес. Сондықтан ең бастысы сіздің банкіңізден **нақты не шектелгенін және қандай негізде** екенін анықтау керек.

Картаны бұғаттау кезінде қайда хабарласуға болады

1-қадам. Банкпен себебін анықтаңыз

Банкпен ресми колл-орталық, мобильді қосымша арқылы байланысыңыз немесе бөлімшеге хабарласыңыз және нақтылаңыз:

- қандай операциялар немесе қызметтер шектеулі;
- шектеу Антифрод-орталығымен байланысты ма;
- мәліметтерді енгізуге кім бастамашы болды;
- қандай құжаттарды немесе түсініктемелерді ұсыну қажет;
- құқық қорғау органдары оқыс оқиғаны қарайды ма және мұндай жағдайда қайда жүгінуге

болады.

«Картаны қашан ашады» деген сұрақпен шектелмеу керек. Алдымен одан арғы іс-қимылдың себебі мен тәртібін түсіну маңызды.

2-қадам. Құжаттарды дайындаңыз

Егер сіз операцияны заңды деп есептесеңіз, **ақшаның шығу тегі мен төлем мақсатын растауға дайын болыңыз.**

Жағдайға қарай сатып алу-сату немесе қызмет көрсету шарты, мүлікті сату туралы құжаттар, кірісті немесе қарыздың қайтарылғанын растау, кәсіпкерлік қызмет туралы мәліметтер, хат алмасу және ақшаның шығу көзі мен операцияның мақсатын түсіндіретін басқа да материалдар қажет болуы мүмкін.

Мысалы, ақша автомобиль үшін түскен болса, мән-жайларды растауға сатып алу-сату шарты көмектеседі. Егер бұл қызметтер үшін жасалған төлем болса, мәмілеге байланысты құжаттар қажет болады.

Мәліметтерді **тек ресми арналар арқылы** жіберіңіз және банкпен немесе құқық қорғау органынан нақты ненің талап етілетінін алдын ал нақтылап алыңыз.

3-қадам. Егер іске құқық қорғау органдары қосылған болса

Егер банк оқыс оқиғаны құқық қорғау органының қарап жатқанын хабарласа, көрсетілген бөлімшеге жүгініп, сұратылып отырған мәліметтерді ұсыну қажет.

Бұл адам операциялардың шығу көзі туралы білмей, күдікті операциялар тізбегімен байланысты болып қалған жағдайда аса маңызды. Төлемнің мән-жайларын түсіндіруге көмектесетін шарттарды, чектерді, хат-хабарлар мен басқа да материалдарды сақтап қойыңыз.

Тікелей Антифрод-орталыққа жүгінуге бола ма?

Жоқ, бұл – бұғаттаудан босату мәселелерін шешу жолы емес.

Антифрод-орталық қаржы ұйымдары мен мемлекеттік органдар арасындағы ақпараттық өзара іс-қимылды қамтамасыз етеді. Сондықтан клиент өз банкінен бастауы керек.

Бұл ретте Антифрод-орталықтың ресми порталында биометриялық сәйкестендіруден өткеннен кейін өзі туралы мәліметтердің бар-жоғын тексеру мүмкіндігі көзделген. Бірақ **ақпаратты тексеру және оны базадан алып тастау – екі түрлі рәсім.**

Егер мәліметтер тергеліп жатқан оқыс оқиғаға байланысты базаға енгізілген болса, олар қылмыстық қудалау органының тиісті ақпараты негізінде белгіленген тәртіппен алып тасталады.

Осыдан кейін банк шектеулер белгілеу үшін басқа заңды негіздер болмаған кезде шығыс операцияларын қайта бастайды.

Ақша расында сіздікі болса, не істеу керек?

Негізінен, ақшаның заңды шығу көзі операцияның автоматты түрде тексеруден өтетін білдірмейді. Мысалы, клиент таныс адамынан қарапайым аударымды алып, бірақ бұл аударым **күдік тудырған операциялар тізбегімен байланысты болған болуы мүмкін.** Мұндай жағдайда банк мән-жайларды нақтылап алуға тиіс. Бастысы – жағдайды өз бетінше «түзетуге» тырыспау.

Басқа шоттарға ақша аудармаңыз, төлемдерді бірнеше бөлікке бөлмеңіз, үшінші тұлғалардың өтініші бойынша қолма-қол ақша шығармаңыз және белгіленген шектеулерді айналып өтуге тырыспаңыз. Мұндай әрекеттер қосымша сұрақтар тудыруы мүмкін.

Оның орнына ақшаның шығу көзін құжаттармен растап, банкке немесе құқық қорғау органына операцияның мән-жайларын түсіндіріңіз.

Егер сіз алаяқтардың құрбаны болсаңыз не істеу керек

Кейде адамның өзі алаяқтықтың құрбаны болғандықтан күдікті операциямен байланысты болады.

Мысалы, ол ақшаны қаскөйлердің нұсқауы бойынша аударған немесе өзінің банк қосымшасына қолжетімділік берген.

Мұндай жағдайда ресми арна арқылы банкпен мүмкіндігінше жылдам байланысу және болған оқиға туралы хабарлау қажет. Алаяқтық белгілері болған жағдайда құқық қорғау органдарына да жүгіну керек.

Ақшаны өз бетімен қайтаруға немесе белгісіз адамдардың нұсқаулары бойынша жаңа аударымдарды орындауға тырысудың қажеті жоқ.

Неліктен өз шотыңызды басқа біреуге беруге болмайды

Өз картаңызға ақша қабылдау, оны одан әрі аудару және пайызды өзіңізге қалдыру ұсынысы дропперлік схеманың бір бөлігі болуы мүмкін.

2025 жылғы 16 қыркүйектен бастап Қазақстанда **дропперлік үшін қылмыстық жауаптылық** қолданылады. ҚК-нің 232-1-бабы, атап айтқанда, банк шотына, төлем құралына немесе сәйкестендіру құралына рұқсатты заңсыз бергені, тапсырғаны немесе сатып алғаны үшін, сондай-ақ заңсыз төлемдер мен ақша аударымдары үшін жауаптылықты көздейді.

Сондықтан **өзіңіздің банктік шоттарыңызға, карталарыңызға немесе банк қосымшасына басқа біреудің операцияларын жүргізуге қолжетімділік беруге келіспеңіз.**

Тәуекелдерді қалай төмендету керек

Жүйенің қате немесе даулы іске қосылуын толық жою мүмкін емес. Бірақ клиент бірнеше ережені сақтай отырып, тәуекелдерді төмендетуі мүмкін.

1. Банк карталарына және шоттарға қолжетімділікті басқа адамдарға бермеңіз. Тіпті ол үшін сыйақы ұсынылса да.

2. Бөтен біреудің ақшасын қабылдауға және аударуға келіспеңіз. «Аударымды алу, пайызды қалдыру және қалғанын одан әрі жіберу» - әлеуетті қауіпті схеманың бір белгісі.

3. Белгісіз аударым болса алдымен банкке жүгіну керек. Егер ақша бейтаныс адамнан келіп түскен болса, оны сізге хабарлаған деректемелерге жібермеңіз.

4. Ірі операциялар бойынша құжаттарды сақтаңыз. Шарттар, чектер мен хат алмасу қаражаттың қайдан келгенін растауға көмектеседі.

5. Шектеулерді айналып өтуге тырыспаңыз. Егер шот бойынша операциялар шектеулі болса, себебін банктің ресми арнасы арқылы анықтаңыз.

Операцияларды шектеу адамның алаяқтық схемаға қатысушы болып танылғанын білдірмейді. Бірақ мұндай жағдайды елемеуге болмайды. Жоғарыда көрсетілген нұсқаулықты орындаңыз және ақша үшін «сізді антифрод-базадан жоюға» немесе шотты дереу ашуға уәде беретін делдалдарға сенбеңіз. Мұндай мәселелер тек белгіленген тәртіппен шешіледі.